

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vzdělávací oblast :	Jazyk a jazyková komunikace
Předmět :	Český jazyk a literatura
Téma :	Pověsti - Kozina a Lomikar
Ročník:	5.
Popis:	text pověsti o Kozinovi a Lomikarovi převzatý z čítanky z nakladatelství Nová škola a úkoly zaměřené na porozumění textu
Očekávaný výstup:	čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu, volně reprodukuje text podle svých schopností
Druh učebního materiálu:	text pověsti doplněný úkoly pro žáky zaměřenými na porozumění textu
Autor:	Mgr. Ivana Sixtová
Poznámky:	doporučuji zařadit v době, kdy je ve vlastivědě probíraná doba pobělohorská na práci s textem je potřeba dvouhodinový blok

Oldřich Sirovátka O Kozinovi a Lomikarovi

Odedávna hlídali Chodové cesty z Čech do Německa a za ty služby měli od českých králů velké výsady neboli **privilegia**, vypsaná zlatými slovy. Měli je potvrzeny na starých pergamenových listinách, visely na nich červené pečeti. Nosili také bílý prapor a na něm byla vyšita hlava psa, protože věrně jako psi hájili hory a přechody do Čech.

Všichni čeští králové a páni si Chodů vážili. To ale skončilo po nešťastné bitvě na Bílé hoře. Tentokrát císař prodal práva na Chody cizím pánům, šlechticům Lammingerům. Poslední Lamminger se jmenoval Volf Maximilian, v kraji se mu říkalo Lomikar. Postavil si v Trhanově nový zámek, zabíral sedlákům pole a lesy, stavěl na panství pece a huti na železnou rudu, nutil sedláky, aby pro něho **robotovali**.

Lomikar neuznával žádná chodská privilegia. To se rozumí, že se Chodové bouřili a postavili se proti němu se zbraní v ruce. Vedl je rychtář z Újezda u Domažlic Jan Sladký, říkali mu Kozina.

Když Lomikar povstání potlačil, dal Kozinu do vězení. Nutil ho, aby ustoupil, aby se **podrobil** panské vůli a aby se Chodové svých práv vzdali. Kozina ale řekl: „Raději půjdu na smrt, než abychom se zřekli svých výsad a práv. Ta nám náleží, neboť nám je dali čeští králové!“

A tak ho v Praze postavili před soud. Odsoudili ho k smrti oběšením. Poprava měla být vykonána v Plzni. Když přišel den poprav, Lomikar poručil, aby obyvatelé všech chodských vesnic přišli na popravu. Ať vidí, jak skončí na šibenici **zatržený** rebel. Taky Kozinova žena musela přijít. Nesla v náručí dvě děti, plakala a naříkala, až musela usednout, jinak by lítostí upadla. Plzeňští měšťané na ni hleděli soucitně a házeli jí do klína toлары. Ale ona je vyhodila na zem. „Nechte si své peníze, ty mně muže nenahradí.“

V té chvíli začaly na všech věžích zvonit zvony a samy od sebe. Kozina prošel úzkou uličkou k připravené šibenici a zpíval smutnou píseň:

„Odcházím šťastně pryč, nepřijdu již k vám víc.

Přátelé, s vámi se žehnám, jsem-li komu křiv, to poznám.“

Postavil se před šibenici a rozhlédl se kolem. Vtom uviděl Lomikara, jak sedí na svém černém koni a vše **bedlivě** sleduje, aby mu nic neuniklo. Kozina se vzpřimil a zvolal, že to všichni slyšeli: „Lomikare, Lomikare, do roka a do dne budeme spolu stát na božím soudu!“

Vtom zarachotily bubny, kat přiskočil, zadrhl Kozinovi smyčku kolem hrdla, podrazil stoličku – a bylo po všem.

Od toho dne se Lomikar změnil. Často jezdil na návštěvy po okolních šlechticích, na trhanovském zámku pořádal hostiny, na kterých se pilo až do rána. Když byl sám doma, chodil zamyšlený z komnaty do komnaty, nikde neměl stání. Dny běžely a pomalu se blížila lhůta, co dal Kozina Lomikarovi, když stál pod šibenicí. Toho dne – byl to právě rok a den od poprav – Lomikar připravil na zámku velkou hostinu. Pozval na ni všechny své přátele, hýřil s nimi, muzika po celý večer hrála. Když se blížila půlnoc a bylo po hostině, Lomikar si dal nalít do křišťálového poháru drahé víno, s chutí se napil, pak se pohodlně opřel v křesle a se smíchem povídá: „Ha, ha, Kozino, Kozino, ty špatný **proroku**! Rok a den je pryč, ty tam a já posud zde!“

Nedořekl! V tom okamžiku mu poslední slovo zvadlo na rtech, chytil se za prsa a svalil se na zem. Venku se strhla hrozná bouře, dveře a okna na zámku se samy otvíraly, všechny svíce najednou zhasly. Všichni hosté strnuli. Viděli, jak sálem kráčí nějaká světlá postava, zůstala chvíli stát před Lomikarem a zase odcházela.

Dlouho všichni zůstali jako zkamenělí. Když se vzpamatovali, přiskočili k Lomikarovi, křísili ho, ale bylo po něm. Ležel na podlaze, paruka mu spadla, vedle něho ležel křišťálový pohár a

víno teklo na vyšívavý kabátec. To překocené křeslo chtěli zase postavit, ale vždy se znovu skácelo na zem. Navždycky zůstalo tak, jak v něm Lomikar umřel.
(Sirovátka, O.: O Kozinovi a Lomikarovi. Čítanka pro 5. roč., Brno: Nová škola 2010, str. 31 – 33, ISBN 9788072890606)

Úkoly k textu O Kozinovi a Lomikarovi:

Odpověz celými větami na otázky.

Proč měli Chodové od českých králů privilegia?

.....
.....
.....

Jak vypadal prapor, který Chodové nosili?

.....
.....
.....

Proč vypuklo chodské povstání?

.....
.....
.....

Ve kterém městě byl Kozina popraven?

.....
.....
.....

Jak znělo Kozinovo proroctví? Vyhledej v textu a doslovně opiš.

.....
.....
.....
.....
.....

Vysvětli svými slovy Kozinovo proroctví:

.....
.....
.....
.....

Napiš synonyma ke slově, která jsou v textu vyznačena tučně:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Chodové měli ve znaku hlavu psa. Víš, jak se jim proto říkalo?
Jak se jim říkalo zjistíš, když rozhodneš, zda je tvrzení pravda či ne a písmenko vedle správné odpovědi zapíšeš na řádek.

Je to pravda?

Habsburkové si Chodů velmi vážili.	ANO	B	NE	P
Poslednímu Lammingerovi Chodové přezdívali Lomikar.	ANO	S	NE	E
Povstání Chodů proti Lomikarovi vedl Jan Žižka.	ANO	R	NE	O
Lomikar si svůj zámek postavil v Trhanově.	ANO	H	NE	U
Kozina byl odsouzen v Praze a popraven v Plzni.	ANO	L	NE	M
Kozinova manželka se popravky nezúčastnila.	ANO	J	NE	A
Kozina prorokoval Lomikarovi, že do roka a do dne zemře.	ANO	V	NE	T
Kozinovo proroctví se nenaplnilo.	ANO	N	NE	C
Lomikar zemřel ve spánku.	ANO	K	NE	I

Chodům se také říkalo .....

Nakresli vlajku Chodů.

Řešení:

Doporučení:

S textem jsme pracovali, když jsme ve vlastivědě probírali dobu pobělohorskou. Nejprve jsme text četli společně hlasitým čtením, pak žáci tvořili otázky k textu, procvičovali jsme orientaci v textu, reprodukcí textu vlastními slovy. Úkoly vypracovávali žáci samostatně.

Na práci s textem je potřeba dvouhodinový blok.

Úkoly k textu O Kozinovi a Lomikarovi:

Odpověz celými větami na otázky.

Proč měli Chodové od českých králů privilegia?

Protože si čeští králové vážili jejich služeb.

Jak vypadal prapor, který Chodové nosili?

Byl bílý a byla na něm vyobrazena hlava psa.

Proč vypuklo chodské povstání?

Protože Lomikar neuznával žádná chodská privilegia.

Ve kterém městě byl Kozina popraven?

Kozina byl popraven v Plzni.

Jak znělo Kozinovo proroctví? Vyhledej v textu a doslovně opiš.

„Lomikare, Lomikare, do roka a do dne budeme spolu stát na božím soudu!“

Vysvětli svými slovy Kozinovo proroctví:

Kozina předpověděl Lomikarovi, že do roka a do dne zemře.

Napiš synonyma ke slovům, která jsou v textu vyznačena tučně:

privilegia – výsady, **robotovali** – pracovali, **podrobil se** – podřídil se, **zatvrzelý** – umíněný, **paličatý**, **bedlivě** – pozorně, **prorok** - věštec

Chodové měli ve znaku hlavu psa. Víš, jak se jim proto říkalo?

Jak se jim říkalo zjistíš, když rozhodneš, zda je tvrzení pravda či ne a písmenko vedle správné odpovědi zapíšeš na řádek.

Je to pravda?

Habsburkové si Chodů velmi vážili.		B	NE	P
Poslednímu Lammingerovi Chodové přezdívali Lomikar.	ANO	S		E
Povstání Chodů proti Lomikarovi vedl Jan Žižka.		R	NE	O
Lomikar si svůj zámek postavil v Trhanově.	ANO	H		U
Kozina byl odsouzen v Praze a popraven v Plzni.	ANO	L		M
Kozinova manželka se popravy nezúčastnila.		J	NE	A
Kozina prorokoval Lomikarovi, že do roka a do dne zemře.	ANO	V		T
Kozinovo proroctví se nenaplnilo.		N	NE	C
Lomikar zemřel ve spánku.		K	NE	I

Chodům se také říkalo PSOHLAVCI.